

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากลวิธีการแปลที่ใช้ในการแปลคำที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ความสุขของกะทิ” ประพันธ์โดยงามพรรณ เวชชาชีวะ และ “The Happiness of Kati” แปลโดยพรุเคนซ์ บอร์ธวิค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลในระดับคำเมื่อคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมนั้นไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษจากวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ความสุขของกะทิ” และ “The Happiness of Kati” ซึ่งคำถามในการวิจัยคือ วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ความสุขของกะทิ” ใช้กลวิธีการแปลแบบใดเพื่อถ่ายทอดบทแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตกให้มีความหมายเหมือนกับความหมายในภาษาต้นฉบับ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มคำศัพท์จำนวน 7 กลุ่มและวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เพื่อตอบคำถามงานวิจัยที่ได้กำหนดว่า วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ความสุขของกะทิ* ใช้กลวิธีการแปลใดเพื่อถ่ายทอดความหมายของคำที่สะท้อนวัฒนธรรมซึ่งไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาอังกฤษให้มีความหมายเหมือนกับความหมายในภาษาต้นฉบับ จากผลการศึกษาพบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลเพื่อถ่ายทอดบทแปลที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมจำนวน 6 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้อำนาจที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม กลวิธีการแปลกลวิธีการแปลโดยการใช้อำนาจหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นฉบับ กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่สัมพันธ์กันกับภาษาต้นฉบับและกลวิธีการแปลโดยการละ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ปรากฏตามกรอบทฤษฎีของโมนา เบเกอร์ (Baker, 1997) ส่วนกลวิธีการแปลโดยการใช้อำนาจที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายน้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับและการแปลโดยการอธิบายความ ไม่พบในงานวิจัยนี้และกลวิธีการแปลที่พบนอกเหนือจากกรอบทฤษฎีของโมนา เบเกอร์ (Mona Baker) คือ กลวิธีการแปล โดยการใช้อำนาจเฉพาะเจาะจงกว่า ดังรายละเอียดที่ได้อธิบายไว้เกี่ยวกับกลวิธีการแปลที่พบในแต่ละกลุ่มคำศัพท์ ดังนี้

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและพิธีกรรม พบกลวิธีการแปลจำนวน 4 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้อำนาจที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีคำร้อยละ 57.90 เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้มากที่สุด กลวิธีการแปลที่ใช้รองลงมาคือกลวิธีการ

แปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบายและกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม มีค่าร้อยละ 15.79 ส่วนกลวิธีการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุดคือ กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับมีค่าร้อยละ 10.52

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ พบกลวิธีการแปลจำนวน 4 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบายและกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้มากที่สุด มีค่าร้อยละ 33.34 และ กลวิธีการแปลที่ใช้รองลงมาคือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีค่าร้อยละ 25.01 และกลวิธีการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม มีค่าร้อยละ 8.31

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่ออาหาร พบกลวิธีการแปลจำนวน 3 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม เป็นกลวิธีการแปลที่มีการนำมาใช้มากที่สุด มีค่าร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีค่าร้อยละ 40.00 และกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับต้นฉบับ เป็นกลวิธีการแปลที่นำมาใช้น้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 10.00

กลวิธีการแปลที่ใช้แปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป พบกลวิธีการแปลจำนวน 5 กลวิธี คือ การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม มีค่าร้อยละ 42.85 ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลที่มีการนำมาใช้มากที่สุด รองลงมาคือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีค่าร้อยละ 39.28 ถัดมาคือ กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ มีค่าร้อยละ 10.71 และกลวิธีการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุด คือกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและกลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่า มีค่าร้อยละ 3.58

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ พบกลวิธีการแปลจำนวน 3 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นกลวิธีที่มีการใช้มากที่สุด มีค่าร้อยละ 58.83 กลวิธีการแปลโดยการละ มีค่าร้อยละ 23.53 และกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม มีค่าร้อยละ 17.64

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์นั้น พบกลวิธีการแปลจำนวน 2 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย มีค่าร้อยละ 66.66 และกลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีค่าร้อยละ 33.34

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ พบกลวิธีการแปลจำนวน 3 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย มีการใช้มากที่สุด มีค่าร้อยละ 57.15

รองลงมาคือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีค่าร้อยละ 28.57 และกลวิธีการแปลที่มีการใช้น้อยที่สุดคือ กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม มีค่าร้อยละ 14.28

สรุป จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับกลวิธีการแปลเพื่อแก้ไขปัญหาคำที่ไม่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ พบว่า ผู้แปลได้พยายามใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายเพื่อถ่ายทอดบทแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้กับผู้อ่านที่มีใจของวัฒนธรรมให้สามารถเข้าใจความหมายของคำๆ นั้น ได้ตรงกับความหมายในต้นฉบับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าผู้แปลพยายามใช้กลวิธีการแปลต่างๆ เพื่อนำมาปรับบทแปลให้มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายเดิมในต้นฉบับให้ได้มากที่สุด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าการเลือกใช้กลวิธีการแปลตามกรอบทฤษฎีของโมนา เบเกอร์ (Baker, 1997) จำนวน 6 กลวิธี และยังพบกลวิธีการแปลที่นอกเหนือจากทฤษฎีที่ได้กำหนดไว้จำนวน 1 กลวิธี ซึ่งได้อภิปรายผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

จากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม พบว่า กลวิธีการแปลที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดบทแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากที่สุด คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไป พบการใช้กับทุกกลุ่มคำศัพท์ คือ คำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและพิธีกรรม (57.90 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ (25.01 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหารคาวและหวาน (40.00 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป (39.28 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ (58.83 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์ (33.34 %) และคำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ (28.57 %)

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการแปลความหมายของคำศัพท์เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้นมีการใช้กลวิธีการแปลที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากการสะสมของวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการบัญญัติศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของต่าง ๆ แตกต่างกันไป จึงส่งผลต่อการแปลด้วย (วิมลมาลย์ แก้ววิมล, 2551, หน้า 61) ดังนั้น กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่กว้างกว่าภาษาในต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปจึงเป็นกลวิธีที่ได้ถูกนำมาใช้มากที่สุด ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตต์โสภา คงบำเพ็ญ (Khongbumpen, 2008) ที่กล่าวไว้ว่ากลวิธีการแปลดังกล่าวเป็นกลวิธีการแปล

ที่มีการนำมาใช้มากที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหของการไม่พบคำที่มีความหมายไม่เท่ากับคำในภาษาฉบับแปลเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความหมายในต้นฉบับ ตัวอย่างเช่น

การแปลคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในคำที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรม คำว่า “ทำบุญ” เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “offering” เพราะผู้แปลเห็นว่าคำดังกล่าวเป็นคำที่ในวัฒนธรรมตะวันตกเป็นที่รู้จักและมีความหมายเกี่ยวกับการทำทานหรือการถวายสิ่งของแด่พระเจ้าซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกับการทำบุญในวัฒนธรรมไทย อีกทั้งยังเป็นคำที่มีความหมายโดยนัยทางศาสนาแฝงอยู่ด้วยจึงแปลโดยใช้คำดังกล่าว (Borthwick, personal email, March 7, 2012)

ส่วนคำที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป คำว่า “หิ้งพระ” ในบริบททางวัฒนธรรมไทย หมายถึง ที่วางสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระพุทธรูป ซึ่งเขวนติดไว้ที่ผนัง ผู้แปลใช้คำว่า “platform” หมายถึง แท่นหรือเวทีที่ยกพื้นขึ้นมา เป็นความหมายโดยรู้จักกันทั่วไปและขยายความด้วยการบอกลักษณะว่า “that held the Buddha” หมายถึง ไม้เขวนพระพุทธรูป เพื่อให้ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมสามารถเข้าใจได้ง่าย

คำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ พบว่า เป็นอีกกลุ่มคำหนึ่งที่มีการใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปมากที่สุด เช่น คำว่า “น้าก้นด” แปลเป็นภาษาอังกฤษแปลได้ว่า “uncle Kunn” ซึ่งเมื่อพิจารณาตามความหมายแล้วคำว่า “uncle” มีความหมายที่กว้างกว่าความหมายของคำว่า “น้า” ในวัฒนธรรมไทย เนื่องจาก “uncle” หมายถึง “the brother of their mother or father, or the husband of their aunt” (Collins Cobuild Advanced Learner’s English Dictionary, 1990, p. 1573) “พี่ชายหรือน้องชายของแม่หรือของพ่อ หรือสามีของป้า” และคำว่า “น้า” หมายถึง “น้องของแม่ หรือผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 1401) จากความหมายของคำทั้งสองคำในสองวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่า “น้าก้นด” ตามบริบทในเรื่องความสุขของกะทิ ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกันทางสายเลือดกับ “กะทิ” ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นเพียงการนับถือเสมือนญาติเท่านั้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสาเหตุที่ผู้แปลเลือกใช้คำที่แสดง ความหมายเกี่ยวกับญาติเช่นนี้เพราะระบบการนับญาติในสังคมไทยและสังคมตะวันตกมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่เน้นความอาวุโส เน้นความแตกต่างกันของอายุ ดังนั้นจึงมีคำเรียกญาติมากมาย แต่ในสังคมตะวันตกไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาวุโสและมักจะถือว่าพี่น้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงไม่มีคำเรียกญาติที่ต่างกันระหว่างผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่าหรือต่ำกว่า ตัวอย่างเช่นในสังคมไทยเรามีคำ 2 คำคือ คำว่า ลูกกับอา ซึ่งแยกระหว่างพี่ของพ่อกับน้องของพ่อ แสดงให้เห็นว่า ความเป็นพี่น้องของพ่อนั้น จะมีบทบาท และสถานภาพที่ต่างกันในรอบครัว ในขณะที่ในภาษาอังกฤษมีคำเพียงคำเดียวคือ uncle ซึ่งใช้ได้กับทั้งพี่ของพ่อ และน้องของพ่อ ด้วย

เหตุที่คนในสังคมตะวันตกมองความเป็นพี่น้องเป็นเรื่องเท่าเทียมกัน (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 22, 2550, หน้า 210)

คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่ออาหาร เช่นคำว่า “เทโพ” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “pork curry” ไม่ได้สื่อความหมายที่ถูกต้องมากนักเนื่องจากว่า “curry” ของวัฒนธรรมตะวันตก ไม่เหมือนกับ “เทโพ” ในวัฒนธรรมไทย แต่ลักษณะของอาหารมีความใกล้เคียงกัน (Borthwick, personal email, March 7, 2012) ดังนั้นผู้แปลจึงได้ใช้คำว่า “curry” เพราะเป็นสิ่งที่ผู้อ่านในวัฒนธรรมตะวันตกรู้จักกันอยู่แล้ว ส่วนคำว่า “pork” นั้นเป็นการขยายความว่าอาหารชนิดนี้เป็นอาหารที่มีเนื้อหมูเป็นส่วนประกอบ

คำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ พบการใช้กลวิธีการดังกล่าวด้วย เช่น คำว่า “เรือนไทย” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “the old Thai house” เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำว่า “house” ซึ่งมีความหมายว่า “a building that someone lives in” แปลได้ว่า “ตึก อาคารที่ทำไว้เพื่ออยู่อาศัย” ส่วนคำว่า “เรือนไทย” มีความหมายว่า สิ่งปลูกสร้างที่ยกพื้นและกันฝา มีหลังคาคลุม สำหรับเป็นที่อยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 2039) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการแปลโดยใช้ “house” แทนคำว่า “เรือน” เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ว่าคำดังกล่าวก็คือสถานที่สำหรับอยู่อาศัยในวัฒนธรรมไทย

คำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ คำว่า “ผักบุ้ง” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “morning glory” เป็นการใช้คำที่มีความหมายเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปนิดา วรเจริญศรี (Vorajaroen Sri, 2002) ที่กล่าวว่า เมื่อไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเหมือนกับคำในภาษาต้นฉบับของคำว่า “ผักบุ้ง” ได้นั้น ควรใช้คำว่า “morning glory” แทนเพราะผู้อ่านในภาษาแปลที่ไม่ใช่เจ้าของวัฒนธรรมสามารถรู้ได้โดยทันทีว่าหมายถึง พืชในตระกูลไม้เลื้อย

(Vorajaroen Sri, 2002, p. 49) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจารุรัตน์ จารุมณีชน (Jarumetheechon, 2003) ที่ยกตัวอย่างของการแปลโดยใช้คำที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปเมื่อไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเหมือนกับต้นฉบับได้ เช่น คำว่า “มะขามป้อม” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “the sour fruit” หมายถึงผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว แทนการใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า “Phyllanthus emblica Linn” เพราะถ้าผู้แปลแปลโดยใช้ชื่อทางวิทยาศาสตร์อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความไม่เข้าใจได้เนื่องจากชื่อทางวิทยาศาสตร์ของมะขามป้อมไม่ได้เป็นชื่อที่ถูกเรียกในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวผู้แปลจึงได้เลือกใช้การแปลโดยใช้คำที่กว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับและเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป อีกทั้งยังสามารถสื่อความหมายให้ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมได้ว่าผลไม้ชนิดนี้เป็นผลไม้ที่มีรสเปรี้ยวอีกด้วย (Jarumetheechon, 2003, p. 40)

กลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์ เช่น คำว่า “ตัวปิ้ง” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “sand flies” ซึ่งเป็นชื่อเรียกอย่างไม่เป็นทางการและสื่อความหมายได้เข้าใจง่ายกว่าการใช้ชื่อทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง แมลงทุกชนิด ที่กัดและดูดเลือดมนุษย์ อาศัยอยู่ตามพื้นทราย

กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมเป็นกลวิธีที่มีการนำมาใช้มากเป็นลำดับที่สองซึ่งพบในกลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรม (10.52 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของและเครื่องใช้ทั่วไป (42.85 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ (8.31 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหาร (50.00 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ (17.64 %) และคำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ (14.28 %) แต่ไม่พบการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์ด้วยวิธีการแปลดังกล่าว

การมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างกัน ทำให้ภาษาแปลไม่มีคำเทียบเคียงกับภาษาต้นฉบับ ดังนั้นเมื่อต้องการแปลคำที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งของ กิจกรรมหรือพิธีกรรมที่มีแต่ในวัฒนธรรมบางวัฒนธรรม จึงเป็นการยากที่ผู้แปลจะค้นหาคำศัพท์หรือวลีที่ใช้เรียกหรือแสดง ความหมายนั้น (วิลมัลลีย์ แก้ววิมล, 2551, หน้า 69) ดังนั้นผู้แปลจึงได้เลือกใช้กลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้อ่านที่ไม่ได้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมให้เข้าใจได้ดีขึ้น ดังตัวอย่าง การแปลกลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรม คำว่า “สงฆ์น้ำพระ” แปลเป็น ภาษาอังกฤษว่า “pour libation water” ซึ่งเป็นการแทนที่ทางวัฒนธรรมเนื่องจากว่า คำว่า “libation water” หมายถึง น้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในพิธีกรรม ของคริสต์ศาสนา ในพระคัมภีร์ไบเบิล กล่าวไว้ว่า “libation” เป็นเครื่องดื่มศักดิ์สิทธิ์ ทำจากของเหลว เช่น น้ำมัน เหล้าองุ่น หรือ ไวน์ แต่ส่วนใหญ่่มั เป็นไวน์ ซึ่งใช้เป็นหนึ่งเครื่องสักการะแด่พระเจ้า (Blank, 2002) ดังนั้น ผู้แปลจึงได้นำสิ่งที่ผู้อ่าน รู้จักกันคืออยู่แล้วในวัฒนธรรมตะวันตกมาแทนที่ความหมายของคำดังกล่าวในวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าการสงฆ์น้ำพระเช่นนี้ก็เหมือนกับการถวายน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์แด่พระเจ้า เช่นเดียวกัน

คำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหาร คำว่า “ปลาอุกฟู” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “crispy fried catfish salad” เนื่องจากคำว่า “salad” ในวัฒนธรรมตะวันตก หมายถึงอาหารที่ต้องนำผักดิบมา รวมกันแล้วเสิร์ฟพร้อมกับอาหารจานหลักหรือจัดลงในจานเดียวกับอาหารจานสำคัญหรือจัดใส่ จานเล็กเสิร์ฟพร้อมกับอาหารจานสำคัญ (Vorajaroen Sri, 2002, p. 39) ดังนั้น ด้วยลักษณะของ ขั้นตอนการทำอาหารที่ใกล้เคียงกันคือต้องกลุกเคล้าวัตถุดิบต่าง ๆ เข้าด้วยกันก่อนรับประทานทั้ง “ปลาอุกฟู” และ “salad” ผู้แปลจึงได้ใช้การแทนที่ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมได้ ทราบว่า “ปลาอุกฟู” คือสลัดชนิดหนึ่งในวัฒนธรรมของผู้อ่านฉบับ

คำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของและเครื่องใช้ทั่วไป คำว่า “สามล้อ” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “a taxi” เพราะผู้อ่านในวัฒนธรรมตะวันตกมีความคุ้นเคยกับยานพาหนะชนิดนี้มากกว่า

คำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ พบการแปลคำว่า “โสน” แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “casuarinas” ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เป็นพืชคนละชนิดกันกับ “ต้นโสน” ในวัฒนธรรมไทย เนื่องจาก “ต้นโสน” เป็นไม้ล้มลุก ลำต้นสูงประมาณไม่มีแก่น สูงประมาณ 2-3 เมตร มีกิ่งก้านห่างๆ ใบเล็กฝอยคล้ายกับใบมะขามหรือใบกระถิน ดอกสีเหลืองคล้ายดอกแค มีฝักยาว มีเมล็ดในฝักคล้ายกับถั่วเขียวแต่ฝักยาวกว่า มีปลูตามพื้นที่ลุ่มและริ้วสวนไร่นา เป็นไม้ที่ขึ้นง่าย แต่ “casuarinas” เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ความสูงเฉลี่ยประมาณ 10-25 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางถึง 80 เซนติเมตร ขึ้นได้ดีในสภาพพื้นดินทั่วๆ ไป โดยเฉพาะดินทรายบริเวณชายทะเล มักจะพบมากตามชายฝั่งตอนเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศออสเตรเลีย (Britannica Concise Encyclopedia, 2002, p. 942) ผู้แปลยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกด้วยว่า “casuarinas” นั้น ไม่ใช่ชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นชื่อเรียกที่ใช้กันทั่วไปในวัฒนธรรมตะวันตก การใช้คำดังกล่าวมาแทนที่คำว่า “โสน” จึงช่วยให้ผู้อ่านที่เกิดความเข้าใจได้โดยง่ายกว่าการใช้ชื่อทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้อ่านบางคนอาจจะไม่คุ้นเคย ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่พืชชนิดเดียวกัน แต่สามารถนำมาใช้แทนความหมายกันได้

คำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ คำว่า “ป้ายรถสองแถว” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “the bus stop” เพราะลักษณะของป้ายรถสองแถวและป้ายรถประจำทางเป็นสถานที่ไว้สำหรับหยุดรับและส่งผู้โดยสารเช่นเดียวกัน ผู้แปลจึงได้ใช้สิ่งที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมตะวันตกมาแทนสิ่งที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมไทย

ส่วนคำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ คำว่า “หลวงลุง” แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “the uncle, abbot” เป็นการแทนที่ทางวัฒนธรรมเนื่องจากว่า “หลวงลุง” ในวัฒนธรรมไทย ไม่ได้มีความหมายเกี่ยวข้องกันเป็นเครือญาติ หากแต่หมายถึง คำที่ใช้เรียกพระภิกษุโดยความเคารพ เช่น หลวงปู่ หลวงพี่ หลวงน้า เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 4589) ส่วนคำว่า “the abbot” หมายถึง “คุณพ่อ” หรือ “พระอธิการอาราม” เป็นผู้ที่ปกครองอารามในนิกายโรมันคาทอลิกของศาสนาคริสต์ เป็นผู้นำทางความศรัทธาของชุมชนที่อยู่ใต้การนำของสำนัก “แอบบี” (Abbey) ดังนั้น เมื่อผู้แปลต้องการสื่อความหมายให้เหมือนกับความหมายในต้นฉบับจึงได้แปลทั้ง “the uncle” และ “the abbot” เพื่อสื่อความหมายว่า “หลวงลุง”

กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ

จากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำศัพท์ พบมีการใช้กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับมีการใช้มากเป็นลำดับที่สาม พบในการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียก

ประเพณีและวัฒนธรรม (15.79 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ (33.34 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหารหวานและหวาน (10.00 %) และคำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของและเครื่องใช้ทั่วไป (3.58%) ดังตัวอย่างเช่น

การแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรม คำว่า “ถวายเพล” แปลได้ว่า “to offer the monks for the meal they took before noon, their last meal for the day” เพราะในวัฒนธรรมตะวันตกไม่ได้ปรากฏศาสนกิจดังกล่าว ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาการไม่ปรากฏคำในต่างวัฒนธรรม ผู้แปลจึงได้แปลโดยการถอดความเพื่ออธิบายคำดังกล่าวว่าหมายถึงการถวายอาหารให้กับพระภิกษุสงฆ์ที่นำมาถวายก่อนเที่ยงซึ่งเป็นอาหารมื้อสุดท้ายของวัน

การแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ คำว่า “เรือนขวาง” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเรือนไทยหมู่ภาคกลาง ใช้เป็นห้องหรือหอกกลาง มีฝา 3 ด้าน ด้านที่ติดกับชนเปิดโล่งสำหรับเป็นที่พักผ่อนและรับแขก ผู้แปลได้แปลว่า “a lofty hall for receiving guests” ทำให้ผู้อ่านได้ทราบว่าเป็นสถานที่ซึ่งไว้รับแขก

การแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกอาหาร คำว่า “น้ำพริกขี้หนือ” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “rich sweet chili sauce” ซึ่งแปลคำว่า “น้ำพริก” ได้ว่า “chili sauce” ส่วนคำว่า “ขี้หนือ” ผู้แปลเพียงแค่แปลด้วยกรออธิบายลักษณะเท่านั้นคือ “rich sweet”

การแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป คำว่า “กระต่ายขูดมะพร้าว” แปลได้ว่า “the coconut scraper” ซึ่งเป็นการถอดความ เพราะ เครื่องใช้ชนิดนี้ มีลักษณะเฉพาะในวัฒนธรรมไทย เมื่อต้องการสื่อให้ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมได้เข้าใจ ผู้แปลจึงได้ใช้กลวิธีการแปลดังกล่าว

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย

กลวิธีการแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบายเป็นกลวิธีการแปลที่ผู้แปลนำมาใช้เมื่อไม่สามารถหาคำเทียบเคียงในภาษาแปลได้ซึ่งบางครั้งการแปลด้วยวิธีการดังกล่าวก็สามารถทำให้ผู้อ่านที่อยู่ต่างวัฒนธรรมเกิดความเข้าใจในความหมายของตัวคำศัพท์นั้นๆ เองได้ชัดเจนมากกว่า (Khongbumpen, 2008, p. 11)

กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย พบว่ามีการใช้ในกลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรม (15.79 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ (33.34 %) คำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์ (66.66 %) และคำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ (57.15 %) ตัวอย่างเช่น

การแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกประเพณีและวัฒนธรรม คำว่า “วันสงกรานต์” แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “the Songkarn water festival” เป็นการแปลโดยใช้คำยืม คือ “Songkarn” และประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ คือ “water festival” เพื่อให้ความหมายของคำยืมนี้ว่าหมายถึงประเพณีที่เกี่ยวข้องกับน้ำเพราะวัฒนธรรมดังกล่าวปรากฏแต่ในวัฒนธรรมไทย ไม่ได้ปรากฏในวัฒนธรรมตะวันตก

คำศัพท์ที่ใช้เรียกสถานที่ คำว่า “มันทะเลย์” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “Mandalay” ซึ่งเป็นการแปลโดยการใช้คำยืมและให้เพิ่มคำอธิบายความหมายของคำยืมนั้นว่า “cities which in the past had feuded for centuries.” หมายถึง “เมืองในอดีตที่อาฆาตแค้นกันมาหลายศตวรรษแล้ว”

ส่วนคำศัพท์ที่ใช้เรียกต้นไม้และดอกไม้ พบคำ “เถาถิ่นกัยมหิดล” แปลได้ว่า “a kanpai Mahidol vine” ซึ่งเป็นการแปลโดยการใช้การใช้คำยืมคือ “kanpai Mahidol” และ เพิ่มคำบอกลักษณะอย่างกว้างๆ คือ “vine” เพื่ออธิบายคำยืมว่าหมายถึง ไม้เถาชนิดหนึ่งซึ่งมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า “Afgekia mahidolae Burt et Chemsir” (บัวกันต์ วิลามาศ, 2545, หน้า 25) อย่างไรก็ตาม ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลดังกล่าวแทนที่การแปลโดยการใช้ชื่อทางวิทยาศาสตร์อาจเป็นเพราะว่าชื่อทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ใช้เรียกกันในชีวิตประจำวัน อาจทำให้ไม่สามารถสื่อความให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยง่ายเช่นเดียวกับการแปลคำศัพท์ที่ใช้เรียกสัตว์ เช่น “กินรี” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “Kinnaree” และให้ความหมายกับคำยืมว่า “the mythological creature that is half bird, half woman.” เพื่อให้ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมได้ทราบว่าหมายถึง สัตว์ในเทพนิยายชนิดหนึ่งรูปร่างครึ่งนก ครึ่งมนุษย์เพศหญิงหรืออีกตัวอย่างหนึ่งของการแปลคำว่า “ปลาตะเพียน” ด้วยคำว่า “tapean fish” ผู้แปลได้อธิบายว่า การที่แปลด้วยการใช้คำยืมแล้วเพิ่มคำอธิบายนั้นค่อนข้างสื่อความหมายให้เข้าใจมากกว่าการแปลด้วยชื่อทางวิทยาศาสตร์ซึ่งผู้อ่านอาจจะเข้าใจได้ยากกว่าสำหรับผู้อ่านทั่วไปที่ไม่มีความรู้ทางวิชาการ

กลวิธีการแปลโดยการละ

จากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม พบกลวิธีการแปลโดยการละในกลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ (23.53%) ดังตัวอย่าง

กลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกญาติ คำว่า “น้ากันต์” แปลเป็นได้ว่า “uncle Kunn” ผู้แปลยังคงมีการใช้คำว่า “uncle” อันหมายถึง “น้า” ตามบริบทในต้นฉบับ หากแต่หลังจากนั้น ผู้แปลละการแปลคำว่า “uncle” ในภาษาต้นฉบับคงเหลือไว้แต่คำว่า “Kunn” เนื่องจากว่าผู้อ่านทราบอยู่แล้วว่าตัวละครนี้คือใคร ดังนั้นการละไม่แปลนี้จึงไม่ได้ทำให้ความหมายเสียไปแต่อย่างใด

กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ

จากการศึกษา พบการใช้กลวิธีการแปลด้วยวิธีการนี้ในคำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป (10.71 %) ตัวอย่างเช่น

คำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป เช่น คำว่า “เรืออีแปะ” แปลใช้กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่สัมพันธ์กันกับภาษาต้นฉบับ เนื่องจากว่าไม่สามารถหาคำใดที่มีความหมายเหมือนกับคำว่า “เรืออีแปะ” ในภาษาแปลได้ ดังนั้น จึงแปลโดยการใช้คำว่า “boat” แทนคำว่า “เรือ” ส่วนคำว่า “อีแปะ” นั้น ผู้แปลเพียงแปลโดยการบอกลักษณะของ

เรือคือ “little flat-bottomed” เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าลักษณะของเรือชนิดนี้ในวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างไรและช่วยให้ผู้อ่านในต่างวัฒนธรรมเข้าใจง่ายขึ้นเท่านั้น

กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าภาษาต้นฉบับและกลวิธีการแปลโดยการอธิบายความนั้นเป็นกลวิธีการแปลที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยนี้

นอกเหนือจากกลวิธีการแปลทั้ง 8 กลวิธีของโมนา เบเกอร์ ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่า เป็นอีกกลวิธีการแปลหนึ่งที่ผู้แปลเลือกนำมาใช้เพื่อถ่ายทอดบทแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม พบการใช้กับคำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและทั่วไป (3.58 %) เช่นคำว่า “ปิ่นโต” แปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “the lunch container” หมายถึงภาชนะที่ไว้บรรจุอาหารในมือกลางวันเพราะผู้แปลได้เพิ่มคำว่า “lunch” เพื่อระบุว่าภาชนะนี้ใช้รับประทานอาหารในตอนกลางวันตามบริบทในต้นฉบับซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่าเพื่อช่วยให้คำในภาษาแปลมีความหมายใกล้เคียงกับคำในภาษาต้นฉบับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่องความสุขของกะทิ ผู้วิจัยยังพบประเด็นอื่นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแปลงานวรรณกรรมเยาวชน 2 ประเด็น คือ

1. ศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่องอื่นที่ได้รับการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษโดยนักแปลชาวต่างประเทศเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดบทแปลที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมว่ามีความแตกต่างหรือเหมือนกับการแปลวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ความสุขของกะทิ” หรือไม่
2. ศึกษาเปรียบเทียบกับบทแปลในภาษาต่างประเทศอื่นนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่นหรือเยอรมันกับวรรณกรรมเรื่อง “ความสุขของกะทิ” ฉบับภาษาไทย เพื่อศึกษาว่ามีการนำเอาลักษณะทางวัฒนธรรมของต้นฉบับ มาแทรกไว้ในบทแปลหรือไม่